

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sertifika Programına İlişkin Kursiyer Görüşleri: Bozok TÖMER Örneği

Selçuk DOĞAN¹

Mehmet Volkan DEMİREL²

Özet

Bu araştırmanın amacı bir devlet üniversitesi tarafından düzenlenen Türkçenin yabancı dil / ikinci dil olarak öğretimi sertifika programına katılan kursiyerlerin sertifika programına yönelik memnuniyet düzeylerini ve görüşlerini tespit etmektir. Çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu, 2021 – 2022 Eğitim Öğretim yılında Yozgat Bozok Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen Türkçenin yabancı dil / ikinci dil olarak öğretimi sertifika programına katılan kursiyerlerden (17 kadın, 4 erkek) oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak 24 maddeden oluşan bir anket formu ve altı sorudan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Anket için alan yazın taraması yapılarak 35 maddeden oluşan bir taslak hazırlanmıştır. Üç alan uzmanından görüş alınarak anket oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ise ders içerikleri, akademik personelin yetkinliği, programın süresi, verilen bilgilerin işlevselliği ve programın kişisel gelişime katkısına yönelik sorulardan oluşmuştur. Veri analizinin ilk aşamasında anket aracılığıyla elde edilen veriler betimsel istatistik yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Ankette birbiriyle ilişkili olan maddeler temalandırılarak (ders içerikleri, akademik personelin yetkinliği, programın süresi, verilen bilgilerin işlevselliği ve programın kişisel gelişime katkısı) elde edilen veriler bu temalar altında değerlendirilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgularda katılımcıların memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Görüşme formundan elde edilen bulgularda bunu destekleri niteliktedir.

Anahtar Kelimeler

Yabancılara Türkçe Öğretimi
Memnuniyet
Öğrenci Görüşleri

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 08.02.2023

Kabul Tarihi: 13.04.2023

Elektronik Yayın Tarihi: 26.06.2023

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1249022

¹ Öğretim Görevlisi, Yozgat Bozok Üniversitesi TÖMER, selcuk.dogan@bozok.edu.tr, 0000-0003-2502-5776

² Dr. Öğr. Ü., Yozgat Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi, m.volkan.demirel@bozok.edu.tr, 0000-0001-7803-3310

Trainer's opinions on the certificate program for teaching Turkish as a foreign language: The example of Bozok TÖMER

Abstract

The aim of this research is to determine the satisfaction levels and opinions of the trainees who participated in the certificate program of teaching Turkish as a foreign language / second language organized by a state university. The study was carried out with the case study method, one of the qualitative research designs. The working group consists of trainees (17 women, 4 men) who participated in the certificate program of teaching Turkish as a foreign language / second language organized by Yozgat Bozok University Turkish Teaching Application and Research Center in the 2021-2022 academic year. As a data collection tool, a questionnaire consisting of 24 items and a semi-structured interview form consisting of six questions were prepared. For the questionnaire, a draft consisting of 35 items was prepared by scanning the literature. A questionnaire was created by taking the opinions of three field experts. The semi-structured interview form, on the other hand, consisted of questions about the course content, the competence of the academic staff, the duration of the program, the functionality of the information provided and the contribution of the program to personal development. In the first stage of the data analysis, the data obtained through the questionnaire were analyzed using the descriptive statistics method. The data obtained by thematically related items in the questionnaire (course contents, the competence of the academic staff, the duration of the program, the functionality of the information provided and the contribution of the program to personal development) were evaluated under these themes. In the findings obtained in the study, it was seen that the satisfaction level of the participants was high. The findings obtained from the interview form support this.

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1249022

Keywords

Teaching Turkish to Foreigners
Satisfaction
Student Opinions

About Article

Sending Date: 08.02.2023
Acceptance Date: 13.04.2020
Electronic Issue Date: 26.06.2023

GİRİŞ

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminin tarihini Divan-ı Lûgatit Türk'ün yazıldığı tarihe (1074) hatta öncesine dayandırabiliriz. Bu tarihi süreç içerisinde de yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi faaliyetlerinin en yoğun olduğu dönemin günümüz olduğu söylenebilir. Bu yoğunluğun yakın coğrafyamızda yaşanan savaşlar sonrası meydana gelen göçler, yükseköğretimdeki uluslararası öğrenci hareketliliğinin artması, aktif dış politika ve sonucunda popüler Türk kültürünün yaygınlaşması, iletişim alanındaki teknolojik gelişmeler ve yayılım, artan ticari faaliyetler gibi nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir. Bu gelişmelerle paralel olarak devletimizin Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, Yurt Dışı

Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) vb. kuruluşlarla Türk dili ve kültürünün yayılımına yönelik aktif bir tutum sergilemesi de çok önemlidir.

Türkçe öğreniminin çeşitli nedenlerle farklı coğrafyalarda ve ülkemize gelen yabancılar tarafından talep görmesi önemli bir ekonomik faaliyet alanı oluşturmaktadır. Dil öğretimi dünyadaki ekonomik faaliyetler arasında azımsanmayacak bir hacme sahiptir. Amerika, İngiltere, Kanada ve Malta gibi ülkelerde İngilizce kursları ile birlikte bu alanda yıllık milyarlarca doları bulan ekonomik bir hacme ulaşılmaktadır. Günümüzde Türkçe için böylesine büyük bir ekonomik hacim söz konusu olmasa da Türkçe öğretimi faaliyetlerinin de her geçen gün artan bir ekonomik değere sahip olduğu söylenebilir. Bu artış Türkçe öğrenme talebiyle doğru orantılıdır. Özellikle yükseköğretimdeki uluslararası öğrenci hareketliliğinin artması ve uluslararası öğrenci yoğunluğunun büyük şehirlerden daha küçük şehirlere yayılmasıyla birlikte Türkçe öğretiminden kaynaklı bu ekonomi hem gelişmekte hem de yaygınlaşmaktadır. Bu durum tüm ekonomik alanlara olumlu etki ettiği gibi Türkçe öğretmeni istihdamına da olumlu etki etmektedir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi talebi başta Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezleri (TÖMER) ve özel dersanelerle karşılanmaktadır. Türkçe öğrenimine yönelik talebi karşılama noktasında öğretmen ihtiyacı tüm kurumlarda hissedilmektedir. Ancak yükseköğretim kurumları içerisinde doğrudan bu ihtiyacı karşılamaya yönelik lisans düzeyinde bölümlerin olmaması yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve istihdamı açısından eksikliğe ve sorunlara sebep olmaktadır (bkz. Açık, 2008; Alyılmaz, 2010; Barın, Çangal & Başar, 2017; Boylu ve Başar, 2016; Demirel, 2011; Durmuş, 2013; Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012; Güzel, 2003; Kalenderoğlu, 2019; Kara,2010; Karababa Candaş, 2009). Candaş & Başutku (2021) yapılan çalışmalarda tespit edilen en önemli sorunun nitelikli öğretmen ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Her ne kadar bu ihtiyaç lisansüstü programlar tarafından karşılansa da Çelik'e (2021) göre arz talep karşısında yetersiz kalmakta ve ortaya çıkan açık, sertifika programlarınca karşılanmaya çalışılmaktadır. Alandaki öğretmen ihtiyacına en hızlı cevap verme yolu olarak sertifika programları, teorik ve uygulamalı içerikleriyle mesleki gelişime dayalı kısa süreli eğitim süreçleridir. Bu eğitimlerin talep görmesiyle birlikte pek çok üniversite bu programları düzenlemektedir. Çelik (2021) yaptığı çalışmada bu programların düzenlendiği 66 tane üniversitenin yer aldığı bir liste sunmuştur. Ancak düzenlenen sertifika programlarının çoğalmasıyla birlikte içeriklerindeki farklılıklar ve ders veren öğretim elemanlarının farklı alanlardan olması sebebiyle bu programlara yönelik bir standardın olmadığı görülmektedir (Candaş & Başutku, 2021, s. 160). Sertifika programlarında standartlaşamamanın nedeni Barın ve diğerlerine göre (2017) yabancılar Türkçe öğretiminin henüz lisans düzeyinde ele alınmamış olması ve bu disipline özgü çalışmaların lisansüstü düzey ile sınırlı kalmasıdır. Bu durum Bulut'a göre (2020, s. 379) verilen sertifikaların farklı koşullarda alınmasına, ortak ölçütlerin olmamasına dolayısıyla ortak niteliğe sahip olmayan kişilerin sertifika sahibi olmasına ve ilerleyen dönemde bu farklı koşullara bağlı biçimde yabancı dil olarak Türkçe öğretmesine ortam hazırlamaktadır. Alanda görev yapacakların yabancılar Türkçe öğretiminin kuramsal bilgisine sahip, uygulama merkezlerinde öğreticiliği deneyimleme imkânı bulmuş ve kendilerini geliştirmeye odaklanmış bireyler olarak yetiştirilmeleri ve bu kişilere kazandırılacak yeterliklerin doğru tanımlanması çok önemlidir (Çelik, 2021, s. 470). Alanyazında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarını doğrudan konu alan çalışmalarda (Demirel & Kökçü, 2018; Çetin, 2020; Kurt, 2020; Bulut, 2020; Candaş &

Başutku, 2021; Çelik, 2021) sertifika programlarına katılan kursiyerlerin görüşlerine başvurularak programların değerlendirilmesi yapılmış ve sertifika programlarının standartlaşması çalışmalarında başvurulabilecek bir alanyazın oluşturulmuştur. Bu bağlamda Demirel & Kökçü (2018) Fırat Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi tarafından gerçekleştirilen sertifika programına katılan kursiyerlerin programa ilişkin görüş ve düşüncelerini tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında dokuz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanmışlardır. Araştırma sonucunda katılımcıların ders içeriği, akademik personel, ölçme değerlendirme teknikleri ve program içeriği hakkında olumlu görüşlere sahipken kullanılan yöntem teknik ile ders sürelerine yönelik olumsuz görüşlere sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Kurt (2020) çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programına katılan kursiyerlerin görüşlerini ortaya koyma ve katılımcıların devam ettikleri ya da mezun oldukları lisans programı çerçevesinde karşılaştırmalar yapmayı amaçlamıştır. Kurt'un (2020) elde ettiği sonuçlara göre kursiyerlerin programa katılma amacı bu alanda çalışmaktır. Kursiyerlere göre özel bir öğretim alanı olan yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışmak için sertifika gereklidir. Kursiyerlere göre öğreticiler kendi dilini iyi bilme, alan uzmanı olma, hedef dili ve kültürü iyi bilme özelliklerine sahip olmalıdır. Bulut (2020) da Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için düzenlenen sertifika programlarının kuram, uygulama, içerik ve işlevsellik açısından kursiyerlerin gözünden değerlendirilmesini hedeflemiştir. Bu hedefler doğrultusunda veri toplamak için 2'si açık uçlu olmak üzere 35 maddeden oluşan bir anket uygulamıştır. Elde edilen bulguları programa ilişkin genel bilgiler, teorik dersler ve uygulama dersleri temalarında değerlendirmiştir. Çetin (2020) ise yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programlarını başvuru şartları, branşlar, nicelik, içerik yönünden değerlendirmiş ve programların eksik ya da geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin tespitlerde bulunmuştur. Candaş & Başutku (2021) yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanında öğreticiler yetiştirmek amacıyla düzenlenen sertifika programlarını işleyiş ve içerik açısından katılımcıların görüşleri aracılığıyla incelemeyi hedefleyen çalışmalarında var olan durumu tanımlayıp daha sonra oluşturulacak programlar için ilkeler belirlemeyi amaçlamışlardır. Elde ettikleri sonuçların daha sonra gerçekleştirilecek sertifika programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağını var saymışlardır. Çelik (2021) ise çalışmasında diğer çalışmalardan farklı olarak kursiyer görüşlerine değil düzenleyen görüşlerine başvurularak yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Elde ettiği bulgular çerçevesinde sertifika programlarının iyileştirilmesi için önerilerde bulunmuştur. Alanyazındaki bu çalışmaların hepsinin ortak noktası yabancılara Türkçe öğretimi sertifika programlarının içeriğinin geliştirilmesi ve bu konuda standartlaşmanın sağlanmasıdır. Verilen derslerin sayıları, teorik ya da uygulamalı derslerin oranı, programın hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme öğeleri bağlamındaki kapsayıcılığı vb. pek çok etkenin değerlendirilmesi belirli ölçütlerin oluşturulması ve bu eğitimin geliştirilmesi konusunda önemlidir (Bulut, 2020, s. 380). Bu öneme binaen bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapabilecek öğreticiler yetiştirmek için düzenlenen sertifika programının, benzer programlar hazırlanmasına katkı sunması amacıyla sertifika programına katılan kursiyerlerin memnuniyet düzeylerinin ve program içeriğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Türkçenin yabancı dil / ikinci dil olarak öğretimi sertifika programına katılan kursiyerlerin görüşlerini belirlemeye yönelik bu çalışma nitel araştırma desenlerinden

durum çalışması yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Creswell (2013, s. 97), durum çalışmasıyla gerçek yaşam bağlamında sınırları belirlenmiş bir ya da birden çok sistem veya durumu ele almak ve derinlemesine bilgi sağlamak adına gözlem, görüşme, görsel-işitsel kayıt gibi araçlara başvurulduğunu, bu yolla ayrıntılı bir durum betimlemesi sağlandığını vurgulamıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2021 – 2022 Eğitim Öğretim yılında bir devlet üniversitesinin Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezince düzenlenen sertifika programına katılan kursiyerlerden oluşmaktadır. Sertifika programına 21 (17 kadın, 4 erkek) kursiyer katılmıştır. Kursiyerlerin tamamı lisans düzeyinde mezuniyete sahiptir. Kursiyerlerden 6'sı Türk Dili ve Edebiyatı; 14'ü Türkçe Öğretmenliği ve 1 tanesi İngilizce Öğretmenliği bölümlerinden mezunudur.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak 24 maddeden oluşan bir anket formu ve bu formda yer alan maddelerle ilişkili açık uçlu sorular kullanılmıştır. Anket hazırlama sürecinde alan yazın taranmış ve 35 maddeden oluşan bir taslak hazırlanmıştır. Üç alan uzmanından görüş alınarak anket tamamlanmıştır. Anket maddeleri kendi içerisinde ders içerikleri (1 -6), akademik personelin yetkinliği (7 -10), program süresi (11 – 13), derslerde verilen bilgilerin işlevselliği (14 -19) ve programın kişisel gelişime katkısı (20 – 24) temaları altında gruplandırılmıştır. Bu temalara yönelik soruların açık uçlu sorulara verilen cevaplarla kursiyerlerin sertifika programı hakkındaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde anket maddeleri için betimsel analiz yöntemi kullanılmış ve anket maddelerine verilmiş cevapların frekans değerleri verilmiştir. Aynı tema içerisinde yer alan anket maddelerinin frekans değerleri açık uçlu sorulara verilen cevaplar ışığında yorumlanmıştır.

Etik Kurul

Verilerin toplanması için Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Kurul Komisyonundan 16.11.2022 tarihli 38/26 nolu kararla gerekli izinler alınmıştır.

BULGULAR

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında eğitici yetiştirmeye yönelik lisans düzeyinde ölçünlü bir müfredat olmadığı için sertifika programlarında verilen içerikler programı düzenleyen kurumlar tarafından hazırlanmaktadır. Bozok TÖMER tarafından hazırlanan sertifika programına yönelik kursiyerlere sunulan anketten ortalama 67,6 puan elde edilmiştir. Anketten alınabilecek en yüksek puanın 72 olduğu göz önüne alınırsa kursiyerlerin programdan memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Hazırlanan sertifika programının ders içeriklerine yönelik ankette yer alan altı maddeye kursiyerlerin verdikleri cevapların betimsel istatistiği Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Dersler ve İçeriklerine İlişkin Anket Maddeleri

	Katılmıyorum (1)	Kısmen Katılıyorum (2)	Katılıyorum (3)
Sertifika programında yer verilen teorik derslerin içerikleri yeterlidir.		%9,5	%90,5
Sertifika programında yer verilen teorik derslerin içeriği gerekli konulardan oluşmaktadır.		%4,7	%95,3
Sertifika programında yer verilen uygulamalı dersler/atölye çalışmalarının içeriği yeterlidir.		%23,5	%76,5
Sertifika programında yer verilen dersler zengin içeriğe sahiptir.		%23,5	%76,5
Sertifika programında katılımcılarla yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik kaynaklar paylaşılmıştır.		%16,6	%83,4
Sertifika programında katılımcılarla yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik paylaşılan kaynaklar yeterlidir.		%4,7	%95,3

Dersler ve içeriklerine ilişkin anket maddelerine katılımcılar tarafından verilen cevaplar incelendiğinde kursiyerlerin programda verilen dersleri, içeriklerini ve paylaşılan materyalleri büyük çoğunlukla yeterli bulduğu söylenebilir. Maddelere verilen cevapların ortalama puanına (mean:17,2) da bakarak kursiyerlerin dersler, içerikler ve materyallerin yeterliğine katıldığı sonucuna ulaşılabilir. Kursiyerlerin ders içeriklerine ilişkin düşüncelerini belirlemeye yönelik açık uçlu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde de yukarıdaki tabloda sunulan verileri destekler nitelikte cevapların verildiği görülmektedir. Buna göre kursiyerler sertifika programında yer verilen dersleri ve içeriklerini yeterli bulmakla birlikte mesleki gelişimlerine katkı sunduğunu da ifade etmiştir: *“Sertifika programında yer alan ders içerikleri, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanı ile ilgili kişisel gelişimime oldukça büyük katkılar sağlamıştır.”* K19. Bazı katılımcılar ise dersler ve içeriklerini yeterli bulmakla birlikte içerikleri yoğun ve ağır bulduklarını belirterek bu içerikler için sürenin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir: *“İçeriklerin yoğun olması zorlayıcı olabiliyor.”* K7, *“Ders içeriklerinin ağır olması nedeniyle 2 ya da 3 saat içerisinde verilmesinin çok verimli olmadığını düşünüyorum.”* K9. Anket ve açık uçlu sorulara verilen cevaplar incelendiğinde her iki verinin de birbirini doğrular nitelikte olduğu söylenebilir. Anketin temalarından biri olan akademik personelin yetkinliğine ilişkin anket sorularına kursiyerlerin verdiği cevapların betimsel istatistiği Tablo 2’deki gibidir.

Tablo 2: Akademik Personelin Yetkinliğine İlişkin Anket Maddeleri

	Katılmıyorum (1)	Kısmen Katılıyorum (2)	Katılıyorum (3)
Sertifika programında görev alan öğretim elemanları kişisel gelişimime katkı sağlamıştır.		%9,5	%90,5
Sertifika programında görev alan öğretim elemanları akademik gelişimime katkı sağlamıştır.		%9,5	%90,5
Sertifika programında görev alan öğretim elemanları mesleki gelişimime katkı sağlamıştır.			%100
Sertifika programında görev alan öğretim elemanları uygulama/atölye çalışmalarında yeterli yönlendirmeleri		%28,5	%71,5

yapmıştır.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında öğretim elemanlarının program sürecinde verdikleri katkılardan kursiyerlerin memnun olduğu söylenebilir (mean:11,5). Sadece atölye çalışmalarında memnuniyet düzeyinin diğerlerine göre biraz düşük kaldığı sonucuna ulaşılabilir. Kursiyerlerin akademik personelin yeterliliğine ilişkin açık uçlu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde kursiyerlerin akademik personeli *“başarılı, alanında uzman, yardımsever, deneyimli, donanımlı, yetkin”* sözcükleri ile tanımladıkları görülmüştür. Atölye çalışmalarına yönelik açık uçlu sorularda kursiyerler herhangi bir olumsuz görüş belirtmemiştir. Dolayısıyla sorulan açık uçlu soruyla atölye çalışmalarına ilişkin maddedeki memnuniyet düzeyinin diğer maddelere göre düşük oluşunun sebebini açıklamaya yönelik bir veri elde edilememiştir. Akademik personelin yetkinliğine ilişkin öğrenci görüşlerinden bir kısmı şu şekildedir: *“Her hocamız, kendi alanında fazlasıyla donanımlı ve işini özenle yapan bir tavır sergilediler. Konuları gayet açıklayıcı sundular. Atölye çalışmaları ile bilgilerimizin pekişmesine katkı sağladılar.”* K12. *“... Atölye çalışmalarında dönüt almamız, dönütü de aşama aşama almamız bizim için önemlidir.”* K14. *“...Özellikle atölye uygulamalarında tek tek gözlem yapıp eksik görülen yerlerde dönüt verilmesi faydalı olmaktadır.”*K15. Program ve programda yer alan dersler için ayrılan süreye ilişkin ankette yer alan maddelerle ilgili betimsel istatistik Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Program ve Programda Yer Alan Dersler İçin Ayrılan Süreye İlişkin Anket Maddeleri

	Katılmıyorum (1)	Kısmen Katılıyorum (2)	Katılıyorum (3)
Sertifika programında yer verilen teorik dersler için ayrılan süre yeterlidir.		%28,5	%71,5
Sertifika programında yer verilen uygulamalı dersler/atölye çalışmaları için ayrılan süre yeterlidir.	%10	%33	%57
Sertifika programında yer verilen staj / gözlem süresi yeterlidir.	%10	%28,5	%61,5

Program ve programda yer alan dersler için ayrılan süreye ilişkin anket maddeleri incelendiğinde süreye ilişkin memnuniyet düzeyinin diğer temalara göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Maddelere verilen cevaplardan sürenin yetersiz ya da fazla bulunduğu ilişkin görüşler olduğu tespit edilmiştir. Ancak yine çoğunluğun program ve programda yer alan dersler için ayrılan süreyi uygun bulduğu söylenebilir. Memnuniyetsizliğin unsurlarının neler olabileceğine ilişkin katılımcıların açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlara baktığımızda farklı görüşler karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların görüşleri *“program süresinin ve ders sürelerinin yeterli olduğu, program süresinin yeterli ancak özellikle atölye ve staj sürelerinin yetersizliği, program süresinin yetersizliği, teorik derslerin uzun oluşu”* şeklinde özetlenebilir. Program ve programda yer alan dersler için ayrılan süreye ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir: *“Program hızlandırılmış olup atölye çalışmasına biraz daha ağırlık verilebilir. 3 hafta ile değil de 1 ay 45 gün olabilirse katılımcılar açısından faydalı olacağını düşünüyorum.”*K3. *“Teorik açıdan ders vakitlerini yeterli buluyorum ancak uygulama ve staj derslerinin süreleri konusunda uzatmaya gidilebileceğini böylece daha fazla tecrübe kazanabileceğimizi düşünüyorum.”* K5. *“Programın süresi biraz daha uzun tutulup ders süreleri kısaltılabilir. Çünkü hocalarımızın bizlerle paylaşacakları bilgiler için süreç kısa. Çok hızlı anlatmak zorunda kalıyorlar.”* K7. *“1 ay yeterli bir süredir. Ders sürelerinin fazla olduğunu düşünüyorum. 2 -3 saat içinde çok fazla teorik bilginin fazla*

olduğunu düşünüyorum.” K9. Katılımcı görüşlerine bakarak kursiyerlerin programda teorik derslerden çok uygulama ve staj derslerine ilgi gösterdikleri ve bu derslerin sürelerinin daha fazla olması gerektiğini düşündükleri söylenebilir. Bunun da sebebi kursiyerlerin alanda tecrübe açısından kendilerini eksik hissetmeleri olabilir. Kursiyerlerin derslerde verilen bilgilerin işlevselliğine ilişkin ankette ilgili maddelere verdikleri cevapların betimsel istatistiki Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Derslerde Verilen Bilgilerin İşlevselliğine Yönelik Anket Maddeleri

	Katılmıyorum (1)	Kısmen Katılıyorum (2)	Katılıyorum (3)
Sertifika programının içeriğinde yer verilen dersler yeterlidir.		%5	%95
Sertifika programının sağladığı teorik bilgiler yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanı için işlevseldir.		%14	%86
Sertifika programının sağladığı uygulamaya dönük bilgiler yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında etkinlik için işlevseldir.		%24	%76
Sertifika programının sağladığı teorik bilgiler yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için yeterlidir.		%19	%81
Sertifika programının sağladığı uygulamaya dönük bilgiler yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için yeterlidir.		%28,5	%71,5
Sertifika programında yer verilen teorik dersler yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanıyla ilişkilidir.			%100

Kursiyerlerin sertifika programında katıldıkları derslere ilişkin verdikleri cevaplara bakıldığında kursiyerlerin dersleri ve içeriklerini yeterli, işlevsel ve alanla ilişkili buldukları söylenebilir. Kursiyerlere katıldıkları derslerin içeriğine ilişkin sorulan açık uçlu cevaplara bakıldığında da kursiyerlerin dersleri işlevsel ve yeterli buldukları görülmüştür.

Tüm kursiyerler özellikle atölye çalışmalarından memnuniyetini dile getirmiş olup atölye derslerini işlevsel, etkili ve kalıcılığı artırıcı olarak tanımlamıştır. *“Atölye çalışmaları sayesinde konular iyi anlaşılıyor ve pekiştiriliyor. ...” K1. “ ... Atölye çalışmaları dersleri işlevsel hale getiriyor...” K7. “ ... atölye çalışmaları anlamlandırmamıza imkan sağladı.” K10.* Her iki veri de incelendiğinde kursiyerlerin programda aldıkları derslerden memnun oldukları ve bu memnuniyetin özellikle teorik derslerden sonra yapılan atölye derslerinde kursiyerlerin yaparak yaşayarak öğrenmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Bu programın kursiyerlerin kişisel gelişimlerine yönelik katkısının yer aldığı anket maddelerine verilen cevaplara ilişkin betimsel istatistik Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Programın kursiyerlerin kişisel gelişimine yönelik anket maddeleri

	Katılmıyorum (1)	Kısmen Katılıyorum (2)	Katılıyorum (3)
--	---------------------	------------------------------	--------------------

	(2)	
Sertifika programında yer verilen teorik dersler kişisel gelişimime katkı sağlamıştır.	%14	%86
Sertifika programında yer verilen teorik dersler mesleki gelişimime katkı sağlamıştır.	%14	%86
Sertifika programında yer verilen uygulamalı dersler/atölye çalışmaları kişisel gelişimime katkı sağlamıştır.	%9,5	%90,5
Sertifika programında yer verilen uygulamalı dersler/atölye çalışmaları mesleki gelişimime katkı sağlamıştır.	%5	%95
Sertifika programında yer verilen dersler yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi alanıyla ilgili farkındalık oluşturmaktadır.	%9,5	%90,5

Kursiyerlerin anket maddelerine verdikleri cevaplara bakarak sertifika programının kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağladığına inandıkları söylenebilir. Kursiyerlerin programdan elde ettikleri kazanımlara yönelik açık uçlu soruya verdikleri cevaplar şu başlıklar altında temalandırılabilir: “tecrübe, vizyon, farkındalık, kendini gerçekleştirme, ön yargılardan kurtulma, eğitimde teknoloji kullanımı, mesleki gelişim, yeni kaynaklara ulaşma”. Kursiyerlerin açık uçlu soruya verdikleri cevaplardan bir kısmı şu şekildedir:

K3: “ ... dil öğrenmenin ve dil öğretmenin teknik alt yapısı noktasında bizlere vizyon kazandırdı.”

K14: “Sertifika programında her şeyden önce Türkçe öğretmek için ikinci bir dile ihtiyaç olmadığını kabullendim. Nasıl olur da hiç Türkçe bilmeyen biriyle anlaşırım? sorusu artık zihnimi meşgul etmiyor ...”

K16: “Bu alanla ilgili üniversiteden de ders almaktayım. Ama okuldaki ders ile kursta verilen ders arasında bilgi yönünden çok fark bulunmaktadır. Kursta yabancılara Türkçe öğretimi noktasında bütün kur seviyelerinde detaylı dil bilgisi ve dört temel dil becerisi düzeyinde etkili kazanımlara ulaştık.”

Yukarıdaki verilerden kursiyerlerin kişisel ve mesleki gelişim noktasında programı faydalı buldukları ve alana ilişkin farkındalık düzeylerinin arttığı sonucu çıkarılabilir. Son olarak programda kursiyerlerin eksik buldukları ve geliştirilmesini istedikleri durumlara yönelik sorulan açık uçlu soruda kursiyerler programın yeterli olduğunu belirtmekle birlikte programın kısa bir zaman aralığına sığdırılması (4 hafta) yerine daha geniş bir zaman dilimine yayılması önerisini iletmiştir. Ayrıca atölye çalışmaları ile staj süresinin daha da artırılmasını yoğun olarak talep etmişlerdir. Bunun dışında teknoloji tabanlı dil öğretimi dersine yoğun ilgi duyulduğu bundan dolayı bu dersin de süresinin artırılması gerektiğini düşünen kursiyerler de bulunmaktadır. Soruya kursiyerler tarafından verilen cevapların bir kısmı şu şekildedir:

K3: “... zaman konusu; çok sıkıştırılmış. Biraz daha geniş zamana yayılabilirdi. ... atölye çalışmaları biraz daha fazla olabilirdi.”

K6: “Yabancı uyruklu öğrencilerle sertifika alan öğretmen adaylarının eşleştirilmesi hem öğrenciler hem de öğretmen adayları için fayda sağlayacaktır.”

K8: “Teknoloji dersinin süresinin uzatılmasını öneririm. Ders çok güzeldi fakat derse ayrılan zaman az.”

K11: “ Ders süreleri uzun (3 saat). Program süresi kısa (4 hafta). İçeriğin yoğun olması fakat sürenin kısalığından dolayı anlatımda özetlemeye gidiliyor.”

Kursiyerlerin verdiği cevaplardan program süresinin daha uzun olması ve uygulama yoğunluğunun artırılması sonucuna ulaşılabilir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen verilerden kursiyerlerin sertifika programından memnun kaldıkları ve programa ilişkin olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda sertifika programında yer verilen dersler ve içerikleri kursiyerler tarafından yeterli olarak nitelendirilmiştir. Demirel & Kökçü (2018) ve Kurt (2020) de yaptıkları araştırmalarda düzenlenen sertifika programlarının katılımcıların beklentilerini karşıladığı sonucuna ulaşmıştır. Yabancılar Türkçe öğretimi sertifika programlarının içeriği üniversiteler arası farklılık göstermekle birlikte genel itibarıyla; yabancı dil olarak Türkçenin tarihsel gelişimi, yabancı dil öğretiminde yöntem ve yaklaşımlar, kültür aktarımı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sorunlar ve çözüm önerileri, Avrupa ortak çerçeve metni, okuma, dinleme, konuşma ve yazma gibi konularda temel çerçeve çizen bir içeriğe sahiptir (Çetin, 2020, s. 368). Bu bulgulara dayanılarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sertifika programlarında içerik bakımından her ne kadar farklılıklar olsa da belirli bir çerçeve içerisinde sertifika programlarının içeriklerinin belirlendiği sonucuna ulaşılabilir. Kursiyerler sertifika programına katkı sunan akademik personeli ise “başarılı, alanında uzman, donanımlı, yetkin, deneyimli ve yardım sever” kişiler olarak nitelendirmiştir. Alanyazında sertifika programlarında görev alan akademik personele ilişkin benzer kursiyer görüşleri yer almaktadır (bkz. Bulut, 2020; Candaş & Başutku, 2021; Demirel & Kökçü, 2018). Bu bulgulardan yol çıkarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında uzman ve nitelikli yetişmiş insan oranında olumlu bir gelişim olduğu söylenebilir. Sertifika programı ve program için ayrılan süre kursiyerler tarafından programın geliştirilmesi gereken kısmı olarak nitelendirilmiştir. Sertifika programı için ayrılan süre her ne kadar yeterli bulunsada kursiyerler sürecin biraz daha uzun olması noktasında görüş bildirmişlerdir. Ayrıca 3'er saatlik blok dersler halinde yapılan teorik derslerin süresinin kısaltılarak uygulama derslerinin biraz daha uzatılması yönünde görüş belirtmişlerdir. Demirel & Kökçü'nün (2018) yaptığı araştırmada sertifika programındaki ders saatlerine ilişkin kursiyer görüşleri birbiriyle çelişir niteliktedir. Katılımcıların bir kısmı dersleri uzun bulurken diğer kısmı ders saatlerinin yetersiz olduğu ve daha uzun olması gerektiği görüşündedir. Ders saatlerine ilişkin kursiyer görüşleri Bulut'un (2020) yaptığı çalışmada olumlu yöndedir. Candaş & Başutku (2021) ise farklı eğitim geçmişine sahip adayların aynı sürede eğitim almasını programın zayıf yönü olarak nitelemiştir. Sertifika programının saatlerine ilişkin alanyazında farklı sonuçların ortaya çıkması programın ders saatlerinin planlanmasında pek çok farklı unsurun göz önünde bulundurulması şeklinde yorumlanabilir. Kursiyerler ders içeriklerini işlevsel ve alan ile doğrudan ilgili bulmakla birlikte atölye çalışmalarının yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağladığı için programın işlevselliğini artırdığını ifade etmiştir.

Alanyazında yer alan araştırmaların sonuçlarında da uygulamanın önemi ve buna yönelik beklentiler kursiyer görüşlerine yansımıştır (bkz. Bulut, 2020; Demirel & Kökçü, 2018; Kurt, 2020). Ancak Bulut (2020) teorik derslerin uygulama dersleri kadar işlevsel bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum kursiyerlerin sertifika programlarında uygulamaya daha önem verdikleri ve bu programları bir tür tecrübe edinme süreci olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Kursiyerler sertifika programından elde ettikleri kazanımları kişisel açıdan farkındalık, vizyon, kendini gerçekleştirme, ön yargılardan uzaklaşma; mesleki açıdan ise tecrübe, eğitimde teknoloji kullanım bilgisi ve yeni kaynaklara ulaşma olarak tanımlamışlardır. Çalışmada elde edilen bu bulgular alanyazında yer alan (Bulut, 2020; Candaş & Başutku, 2021; Demirel & Kökçü, 2018; Kurt, 2020) diğer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bu da düzenlenen sertifika programlarının belirli ortak kazanımların elde edilmesine katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Sertifika programının gelişimine yönelik ise programın geniş bir sürece yayılması ve atölye derslerinin artırılması yönünde tavsiyelerde bulunmuşlardır.

Sertifika programlarına ilişkin alanyazında yapılan çalışmaların benzer sonuçlara ulaşmış olması aslında birbirinden bağımsız düzenlenen bu programların belirli bir çerçevesinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Eğitimde kalitenin artması açısından standartlaşma önemlidir. Bu bakımdan elde edilen bulgulara bakılarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi sertifika programlarının bir standartlaşma yoluna girdiği söylenebilir. Sertifika programları konusunda standartlaşmanın yakın zamanda oluşması adına şunları önerebiliriz:

- Yükseköğretim Kurulu, Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, Üniversitelerin Türkçe Öğretimi ve Uygulama Merkezleri arasında eş güdümün sağlanarak işbirliği artırılmalı ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunda akredite kurulları oluşturulmalıdır.
- Düzenlenen sertifika programlarına yönelik çalışmalar artırılmalı ve bu çalışmalardan elde edilen bulgulardan yola çıkarak programlar gözden geçirilmelidir.
- Düzenlenen sertifika programlarında özellikle uygulamaya ağırlık verilerek güncel yaklaşımlar yakından takip edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Doğu Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*. Kıbrıs.
- Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları. *Turkish Studies*, 5(3), 728-749. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.1629>
- Barın, E., Çangal, Ö. & Başar, U. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında görev yapacak öğretmenlerin özel alan yeterliklerine ilişkin bir öneri. *International Journal of Language Academy*, 20, 81 -98. <https://doi.org/10.18033/ijla.3779>
- Boylu, E. & Başar, U. (2016). Türkçe öğretim merkezlerinin güncel durumu ve standartlaştırılması üzerine. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4, 24, s. 309-324. <https://doi.org/10.16992/ASOS.1042>
- Bulut, S. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sertifika programının kursiyerlerin gözünden değerlendirilmesi. *Journal of Language Education and Research*, 6(2), 376-392. <https://doi.org/10.31464/jlere.678037>

- Candaş, Z. C. & Başutku, S. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programlarının etkinliği üzerine bir durum çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (10), 158 - 170. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1009055>
- Cresweell, J. W. (2013). *Nitel araştırma Yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (3. baskıdan çeviren Mesut Bütün, Selçuk Demir). Siyasal Kitabevi.
- Çelik, M. E. (2021). Düzenleyen görüşlerinden hareketle yabancılara türkçe öğretimi sertifika programlarının incelenmesi. *Karadeniz Araştırmaları*, 18 (70) , 469-485. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/karadearas/issue/68655/1079080>
- Çetin, O. (2020). Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarında Görülen Eksiklikler ve Çözüm Önerileri. *XV. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildiri Kitabı*. Tiflis: 366-375.
- Demirel, M.V. (2011). Türkçe üçüncü sınıf öğrencilerinin yabancılara Türkçe öğretimi dersine ilişkin görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 128-138.
- Demirel, Ş. & Kökcü, Y. (2018). Yabancılara türkçe öğretimi sertifika programına katılan öğrencilerin sertifika programı hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi* , 7 (3) , 1884-1901 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/39454/465268>
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*. 11(6), s. 208-228. <https://doi.org/10.14520/adyusb.488>
- Er, O., Biçer, N. & Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(2), s. 51-69. <https://doi.org/10.7884/teke.51>
- Güzel, A. (2003). Türkçe'nin Eğitimi-Öğretimi Bölümlerinde Kurulması Gerekli Görülen Anabilim Dalları Hakkında Yeni Projelerimiz. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* , (13) , 63-86. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sutad/issue/26283/276975>
- Kalenderoğlu, İ. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türkiye'deki dil öğretim merkezlerinin durumu ve akreditasyon önerisi*. XI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı, s. 1207-1215.
- Kara, M. (2010). Gazi Üniversitesi TÖMER Öğrencilerinin Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunların Çözümlerine Yönelik Öneriler. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı:3, Cilt:8
- Karababa Candaş Z. (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ve bu alan için öğretmen yetiştirmenin önemi ve gereği. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Öğretmenliği Çalıştay Kitabı*. Promeda Yayınları.
- Karababa Candaş Z (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265 - 277. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/108746/>

- Kurt, B. (2020). Yabancı dil olarak türkçe öğretimi sertifika programına ilişkin kursiyer görüşlerinin karşılaştırmalı bir analizi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 3 (1) , 73-90 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akuned/issue/52842/677760>
- Mete, F. & Asar, A. (2014). Üniversite programlarında yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni alan yeterliklerinin araştırılması . *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi* , (1) , 121-142 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/huydotad/issue/37783/436224>